

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Nc/24/2014
Identifikačné číslo spisu:	4114205685
Dátum vydania rozhodnutia:	10.07.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:4114205685.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu F.G., bývajúcemu v Q., proti žalovaným 1/ Okresnému súdu Nitra, 2/ Krajskému súdu v Nitre, o náhradu škody, vedenej na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 17 C 36/2014 a na Krajskom súde v Nitre pod sp. zn. 8 NcC 20/2014, v konaní o vylúčení sudcov Krajského súdu v Nitre z prejednávania a rozhodovania tejto veci, takto

rozhodol:

I. Sudcovia Krajského súdu v Nitre JUDr. Vladimír Novotný, predseda senátu 8 NcC a členka tohto senátu JUDr. Jarmila Pogradová n i e s ú v y l ú č e n í z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

II. Sudkyňa Krajského súdu v Nitre JUDr. Adriana Kálmánová, PhD., členka senátu 8 NcC j e v y l ú č e n á z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Odôvodnenie

Žalobca v žalobe o náhradu škody uplatnil námietku zaujatosti proti „Okresnému súdu Nitra a Krajskému súdu v Nitre“ s odôvodnením, že od týchto súdov vzhľadom na ich nesprávny postup v jeho trestnej veci (pre porušenie zákona) neočakáva spravodlivé rozhodnutie v tomto konaní. Uviedol, že súdy sídlia v jednej budove, medzi sudcami sú okrem iných najmä profesionálne prepojenia, z čoho vyvodzuje dôvod zaujatosti.

K námietke zaujatosti, tzv. zákonní sudcovia JUDr. Vladimír Novotný a JUDr. Jarmila Pogradová (členovia senátu 8NcC) uviedli, že sa zo subjektívneho hľadiska necítia byť zaujatí aj napriek tomu, že žalovaným 2/ je ich osobný úrad a jeho štatutárny zástupca je ich kolegom; posúdenie ich zaujatosti z objektívneho hľadiska ponechávajú na nadriadený súd. JUDr. Adriana Kálmánová, PhD., členka senátu 8NcC, uviedla, že sa cíti byť zaujatá, pretože žalovaný 2/ je jej zamestnávateľom a osobným úradom, a s jeho štatutárnymi zástupcami je v kolegiálnom i priateľskom vzťahu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Nitre (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť námietky zaujatosti vznesenej žalobcom (§ 15a O.s.p.) z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci.

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom, a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca má osobný záujem na určitom výsledku konania),
2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie 2.).

Pri posudzovaní dôvodnosti námietky zaujatosti vznesenej žalobcom vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko, alebo presvedčenie subjektu uplatňujúceho námietku zaujatosti, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, či subjektu (spravidla účastníka) uplatňujúceho námietku zaujatosti, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je teda to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je však len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESEP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom,

že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Pokiaľ ide o subjektívne a objektívne aspekty nestrannosti sudcov v tejto veci (členov senátu 8 NcC) je treba konštatovať, že žalobcom namietaný úradný postup súdov prejavujúci sa rozhodovacou činnosťou alebo postupom sudcov v trestnej veci žalobcu, sám osebe nepredstavuje relevantnú obavu z nestrannosti, tzv. zákonných sudcov v tejto občianskoprávnej veci.

K inštitucionálnym vzťahom sudcu k súdu, alebo k štátu, možno vo všeobecnosti uviesť, že sudcovia reprezentujú štát a pri výkone rozhodovacej činnosti uplatňujú verejnú moc samostatne a nezávisle. Tento ich vzťah k štátu (k súdu, k štátnej alebo inej verejnoprávnej inštitúcii zriadenej štátom) v žiadnom prípade nezakladá dôvod pre ich vylúčenie v konaniach, v ktorých vystupuje štát, alebo v ktorých sa rozhoduje o právnych vzťahoch, ktoré dopadajú na záujmy štátu. Iný názor by viedol k záveru, že sudcovia by nemohli poskytovať súdnu ochranu v takto vymedzených vzťahoch, čo by nepriaznivo dopadalo na oprávnené (i povinné) subjekty, ktorým by sa odopierala súdna ochrana, narušil by sa princíp rovnosti pred zákonom a v konečnom dôsledku by mohlo dôjsť k odopretiu spravodlivosti, pretože by tu neexistoval orgán, ktorý by poskytoval nezávislú (od inej moci v štáte) právnu ochranu, čo by nezodpovedalo požiadavkám materiálneho právneho štátu. Žiada sa tiež uviesť, že sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia v zmysle § 2 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach v znení zmien a doplnkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca (v rámci prejednávania a rozhodovania konkrétneho sporu) zachovávať k veci, účastníkom konania a k ich zástupcom vždy vecný a profesionálny prístup. Miera schopnosti sudcu zachovať nadhľad a potrebnú dávku odstupu od veci, od účastníkov konania a od všetkého, čo súvisí s prejednávaním veci v súdnom konaní, je daná stupňom osobnej a osobnostnej pripravenosti sudcu na výkon súdnictva.

K argumentom v námietke zaujatosti, že v trestnej veci dotýkajúcej sa žalobcu nepostupovali správne sudcovia na okresnom a krajskom súde, Najvyšší súd Slovenskej republiky zdôrazňuje, že dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávaní veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach (§ 14 ods. 3 O.s.p.). Skutočnosť, že vo veciach účastníka konania rozhodovali iní sudcovia, nezakladá okolnosť objektívnej povahy, ktorá by mohla viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že zákonní sudcovia v danej veci disponujú určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci. Za objektívne nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, vrátane toho ako sa javí účastníkovi konania. Rozhodujúce je to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy. Za takúto okolnosť však nemožno považovať žalobcom namietaný postup súdu a sudcov v jeho trestnej veci, ani ich rozhodovaciu činnosť.

Žalobcova obava z nestrannosti sudcov je zdôvodňovaná tiež profesionálnymi, resp. kolegiálnymi vzťahmi medzi zákonnými sudcami v tejto veci a sudcami, ktorí podľa jeho názoru mu mali spôsobiť ujmu (a to i na tom istom súde), Najvyšší súd Slovenskej republiky k tomu poznamenáva, že účastníkmi konania v tejto veci nie sú sudcovia, ktorí podľa žalobcu mali spôsobiť škodu. Pokiaľ ide o kolegiálne (resp. profesionálne) vzťahy sudcov, je súdna prax jednotná v názore, že pre vzťahy uvedenej povahy, ktoré neprekračujú tomu zodpovedajúce medze, nie je dôvod mať pochybnosti o nezaujatosti sudcov, lebo táto skutočnosť sama osebe ešte nesvedčí o existencii vzťahu relevantného z hľadiska § 14 O.s.p. (obdobne Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci sp. zn. 7 Nc 28/2013, sp. zn. 7 Nc 1/2012, sp. zn. 7 Nc 35/2012, sp. zn. 1 Nc 9/2012, sp. zn. 1 Nc 8/2010 a iné).

Pri rozhodovaní, či uvádzané okolnosti v námietke zaujatosti žalobcu prezrádzajú nedostatok nestrannosti sudcu (z objektívnych aspektov), a teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti, vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky z vyššie citovanej judikatúry ESLP, ktorá vyžaduje, aby sa obava z nedostatku nestrannosti zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len

tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Tzv. objektívna nestrannosť sa teda posudzuje nie podľa subjektívneho postoja účastníka, ale podľa objektívnych symptómov - rozhodujúca je existencia objektívnych skutočností, ktoré sa ale musia preukázať.

Vychádzajúc z oboch uvedených hľadísk (objektívnej a subjektívnej stránky sudcovskej nezávislosti), Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil naplnenie predpokladov v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. zakladajúcich pochybnosti o nezaujatosti JUDr. Vladimíra Novotného a JUDr. Jarmily Pogranovej. Preto rozhodol, že ich nevylučuje z prerokovania a rozhodovania tejto veci.

V prípade sudkyne Krajského súdu v Nitre JUDr. Adriany Kálmánovej, PhD., ktorá vo svojom vyjadrení uviedla, že má priateľský vzťah k štatutárnym zástupcom žalovaného 2/ a preto sa cíti byť zaujatá, vzal Najvyšší súd Slovenskej na zreteľ, že ide o bližší osobný vzťah deklarovaný k žalovanému 2/, ktorý môže svojou intenzitou presahovať rámec bežnej kolegiality, pri ktorom dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru o existencii skutočnosti, ktorá je relevantná z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p., a ktorá ju vylučuje z prejednávania a rozhodovania v danej veci.

Z dôvodov vyššie uvedených rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky tak, že sudcovia uvedení bode I. výrokovej časti tohto uznesenia nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania danej veci a sudkyňa uvedená v bode II. výrokovej časti uznesenia je vylúčená z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.